Angela COŞCIUG

PARAMETRII COEZIVI AI DISCURSULUI

I. Beaugrande şi W. Dressler consideră că o totalitate de elemente lexicale formează un discurs doar atunci cînd acestea se axează pe ideea de coeziune. În viziunea lor, coeziunea este condiţionată de ***elipsă, timp, aspect, expresiile joncţionale, recurenţa parţială a unităţilor discursului, repetiţia şi paralelismul lor, pro-forme şi parafrază*** [1, p. 86-119].

Ţinînd seama de părerea majorităţii lingviştilor, identificăm coeziunea cu o conexiune şi cu o trăsătură **gramaticală** a discursului, acesta fiind coeziv, în primul rînd, din perspectivă **semantică**. Perspectiva semantică a discursului coeziv se exprimă prin termenul **coerenţă**. Reiese deci că în discurs putem identifica atît parametri coezivi gramaticali, cît şi semantici.

Elipsa este concepută, de cele mai dese ori, drept parametru al coerenţei, deoarece semnalează dependenţa semantică a unui lanţ discursiv incomplet de contextul anterior şi îl încadrează în acesta.

Timpul şi **aspectul** organizează conturul semantic al discursului într-o structură continuă şi coerentă.

Expresiile joncţionale sînt *cuvinte deictice*, unităţi lexico-semantice ce ajută la interpretarea unui enunţ prin prisma celor anterioare. Ele mai sînt concepute şi drept ***poduri logice*** între constituenţii unui discurs, care înglobează doar seme relaţionale ce pătrund în conturul semantic al unităţilor discursive de bază, devenind, astfel, conexe. În literatura de specialitate, expresiile joncţionale mai sînt numite şi ***cuvinte ale discursului*** sau ***conectori*** care nu au valoare proprie stabilă, ci depind de elementele pe care le îmbină.

Cea mai profundă analiză a expresiilor joncţionale o găsim la M. Callamand, care identifică aceste unităţi după principiul informativ [2, p. 93-120]. Astfel, în accepţia cercetătoarei, sînt conectori conjuncţiile, locuţiunile conjuncţionale, adverbele, locuţiunile adverbiale, locuţiunile prepoziţionale, verbele, numeralele, pronumele, adjectivele, substantivele, semnele de punctuaţie*, sintagmele predicative.

Multe dintre unităţile enumerate nu au doar sens relaţional, ci şi lexical. Prin urmare, conectorii sînt atît parametri ai coeziunii, cît şi ai coerenţei (ultimii fiind de tipul: *în primul rînd, de exemplu, deci, după cum am menţionat etc.*).

Considerăm că verbele, pronumele, substantivele, adjectivele şi întrebările retorice sînt, în acest caz, *substitute,* şi nu doar conectori.

Pentru majoritatea cercetătorilor, o unitate lingvală este *substitut* cînd înlocuieşte o unitate discursivă în contextul posterior. În acest caz, avem de a face cu o recurenţă.

Recurenţa este circumscrisă conturului *semantic* al discursului şi este o reluare *parţială* sau *totală* a unor trăsături semantice în contextul posterior. Lingviştii opinează că recurenţa *totală* este asigurată de metasubstitute şi substitute ce aparţin altor stiluri funcţionale (sau altor idiome) decît substituitul.

Aserţiunea pare pretenţioasă, deoarece în cazul acesta nu poate fi atestată o echivalenţă semantică totală între termeni. Nu se relevă echivalenţa totală nici între substituitul şi substitutul ce aparţin diverselor stiluri sau idiome, deoarece ele înglobează seme funcţionale diferite.

Rezultă că recurenţa este doar o reluare parţială a conturului semantic prin aceleaşi unităţi sau prin altele.

Recurenţa ca reluare *parţială* a

---

* Reiese că putem identifica atît expresii, cît şi *semne* joncţionale.

BDD-A20874 © 2004 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:45 UTC)

conturului semantic prin alte elemente nu înseamnă numai *substituire*, ci şi *parafrazare.* Substituirea însă presupune, de cele mai dese ori, o **sinteză**, iar parafrazarea – o **analiză.**

Parafrazarea se defineşte prin reluarea unui discurs (adică a unui contur semantic) sub o formă mai *desfăşurată*, cu comentarii mai mult sau mai puţin detaliate.

Parafraza nu este, aşadar, numai o formă complexă de recurenţă, ci şi un substitut.

În opinia noastră, **repetiţia** este un parametru *formal*, o reluare *parţială* (prin abrevieri) sau *totală* a formei sonore sau grafice a unui element discursiv, cu sau fără schimbări în conturul semantic.

Reluarea totală, sub aspect sintactic, a unităţilor frastice şi superfrastice ale discursului condiţionează paralelismul. **Paralelismul** este conceput ca parametru al coeziunii, ca trăsătură a unităţilor discursive echivalate **sintactic** sau ca o desfăşurare lineară similară.

Totodată, M. Callamand evidenţiază o serie de mijloace ce realizează atît paralelismul **morfologic**, cît şi pe cel **sintactic**: *un(o), nişte…, alţii, altele, unii, sînt alţii care…, paralel cu… etc.* [2, p. 104-105]. Acestea ne demonstrează că paralelismul este şi un parametru al coerenţei.

Conexiunea unui discurs se face şi prin **aglutinare** – îmbinarea formală şi semantică a două propoziţii sau fraze limitrofe cu ajutorul primului element din a doua propoziţie sau frază care diferă însă de expresia joncţională prin faptul că înglobează seme lexicale şi gramaticale.

Interacţiunea categoriilor semantico-funcţionale condiţionează de asemenea un discurs coerent. Ea se înregistrează în diferite unităţi lingvale ce înglobează uneori doar nuanţele unei singure categorii. În afară de aceasta, nuanţele unei categorii pot fi exprimate de mai multe unităţi.

Conexiunea semantică a discursului este condiţionată şi de **continuitatea** lui **denotativă** şi **tematică.**

Continuitatea denotativă este condiţionată, la rîndul ei, de conturul denotativ invariabil al discursului sau al unităţilor lui.

Conexiunea tematică a discursului se manifestă, de regulă, în interiorul unităţilor superfrastice: superfraza şi blocul semantico-sintactic.

Valenţa este concepută drept o posibilitate combinatorie a elementelor din perspectivă formală şi semantică.

Dacă rezumăm rezultatele cercetărilor asupra parametrilor coeziunii şi coerenţei, putem susţine că repetiţia este un parametru al coeziunii, iar recurenţa prin aceleaşi unităţi sau prin altele (adică substituirea sau parafrazarea), elipsa, aspectul, timpul, interacţiunea categoriilor semantico-funcţionale, continuitatea denotativă şi tematică – parametri ai coerenţei, joncţiunea, aglutinarea, paralelismul şi valenţa fiind parametri atît ai coeziunii, cît şi ai coerenţei.

RÉSUMÉ:

Le discours est cohésif grâce à quelques paramètres grammaticaux et sémantiques. Sont paramètres grammaticaux du discours la répétition, la valence, l'agglutination, le parallélisme, les connecteurs. La recurrence par substitution ou paraphrase, le temps, l'aspect.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE

1. Beaugrande, I., Dressler W. *Introduction of Textlinguistics*, London, University Press, 1981, 265 p.

2. Callamand, M., *Grammaire vivante du français*, Paris, Nathan, 1989, 304 p.

BDD-A20874 © 2004 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:07:45 UTC)